

İstanbul Örnekleminde Depreme İlişkin Risk İletişimi Modeli Geliştirme Projesi

Prof. Dr. Ali Murat VURAL

İstanbul Üniversitesi

Türkiye, üzerinde olduğu tektonik fay hatları sebebiyle daimî ve yüksek deprem riskine sahip bir ülkedir. Deprem riski, depremin ne zaman ve nerede olabileceğine yönelik sismolojik tahminlerin ötesinde sadece jeofiziksel değil aynı zamanda ve büyük ölçüde toplumsal bir meseledir. Bu nedenle deprem riskinin risk iletişimi bağlamında ele alınması gereklilik taşımaktadır. İletişimi bilimi kapsamında ihmal edilen bir konu olmakla birlikte risklerin yönetiminde risk iletişimi kritik bir rol oynamaktadır. Risk yönetimi açısından ön plana çıkan risklere yönelik farkındalık sağlama, risk kaynaklı hasarı en aza indirme ve risklerin büyük krizlere dönüşmesinin önüne geçme gibi temel amaçlar risk iletişiminin odak noktasında bulunmaktadır. Risk iletişiminin sahip olduğu önem ve üstlendiği kritik işlevlere rağmen literatürde, risklere yönelik iletişim stratejilerinin nasıl yapılandırılacağı ve uygulamaların nasıl gerçekleştirileceğine dair bir risk iletişimi modelinin bulunmadığı dikkat çekmektedir.

Bu projenin temel amacı deprem nedeniyle ortaya çıkabilecek hasarların proaktif bir yaklaşımla önüne geçilmesini amaçlayan bir risk iletişimi modelini ortaya koymaktır. Yüksek bir olasılıkla gerçekleşmesi beklenen İstanbul depremi özelinde, riskle ilişkili tarafların tamamını kapsayan bir modelin yoksunluğu ve risk iletişiminin sahip olduğu araçların, deprem güvenliğinin sağlanması açısından hayati öneme sahip olması bu amacın doğasını oluşturmaktadır. Projenin risk iletişimi geliştirme amacı çok yönlü araştırma verilerinin üzerine inşa edilen bir sürecin çıktısı olarak değerlendirilebilmektedir. Bu bağlamda projede, riskle ilgili ana aktörler olarak belirlenen kamu kurumları, medya, deprem konusunda çalışan sivil toplum kuruluşları ve vatandaşların dâhil edildiği çoklu metot kullanımına dayanan bir araştırma yöntemi yapılandırılmıştır. Vatandaşlar, kamu kurumları, medya ve ilgili sivil toplum kuruluşlarından toplanacak veriler doğrultusunda elde edilecek bulguların, deprem nedeniyle ortaya çıkabilecek risklerin en aza indirilmesinde, toplumsal düzeyde etkili bir iletişim stratejisi yapılandırılması ve uygulamaya aktarılmasında yönlendirici olması beklenmektedir.

Kapsamın geniş olması, araştırmanın hem nitel hem nicel yöntemlerin kullanıldığı karma bir yönetime sahip olmasını gerektirmektedir. Araştırmada nitel ve nicel araştırma yöntemleri ve veri toplama tekniklerinin sağladığı farklı avantajların kullanılması genellenebilirliğin yüksek olmasına olanak sağlamaktadır. Buradan hareketle vatandaşların algı ve tutumlarını ölçmek için kullanılacak odak grup görüşmeleri ve anket tekniğinin yanı sıra, geleneksel medyada deprem riskinin nasıl temsil edildiğine yönelik detaylı bulgulara ulaşmak için içerik analizi tekniğine başvurulacaktır. Deprem riskinin sosyal medya gündeminde ne şekilde yer bulduğuna yönelik veriler ise Nvivo programı ile toplanacak ve geniş bir ölçekte sınıflandırılacak ve ayrıca deprem ile ilgili faaliyetleri bulunan sivil toplum kuruluşlarının iletişim stratejileri ve uygulamalarının tespitine yönelik de hem kurumsal web sayfaları hem de sosyal medya hesapları üzerinden bir analiz gerçekleştirilecektir.

Projede ilgili aktörlerden verilerin toplanıp işlenmesi, elde edilen bulguların eklektik bir perspektif kullanılarak raporlanması ve böylelikle deprem riski odağında bir risk iletişimi modelinin geliştirilmesi planlanmaktadır. Araştırma boyutlarının tasarlanması ve gerçekleştirilmesini, risk iletişimi modelinin tasarlanmasını ve oluşturulan model doğrultusunda iletişim uygulamalarının hayata geçirilmesini kapsayan proje süreci 10 iş paketi planı doğrultusunda şekillendirilmiş ve proje ekibinin ilgi, deneyim ve yetkinliklerine göre görev paylaşımları yapılmıştır.

Bu plan doğrultusunda gerçekleştirilecek projenin, risk iletişimi literatüründeki eksiklerin giderilmesine fayda sağlayacak akademik çıktıların yanı sıra toplumsal yönden önemli çıktılara

ulaşması beklenmektedir. Proje ıktılarının ilgili paydaşlarla paylaşılması için web sayfası ile sosyal medya hesapları oluşturulacak ve ayrıca basın toplantısı ile alıştay organizasyonu aracılığıyla proje çıktılarının daha görünür olması sağlanacaktır. Kamu kurumlarının, vatandaşların, medyanın ve sivil toplum kuruluşlarının deprem riskine yönelik iletişim stratejilerini ne şekilde yapılandırması ve deprem riskine yönelik iletişim uygulamalarını ne şekilde gerçekleştirmesi gerektiğine yönelik tespitlerin yer alacağı projenin tüm paydaşlar için uyuma ve tutarlılığa dayalı bir perspektif sunması, böylelikle tüm toplum nezdinde depreme hazırlıklı olma halinin henüz deprem olmadan büyük ölçüde sağlanmış olması öngörülmektedir. Bu proje ile hazırlanacak modelin kaçınılmaz İstanbul depremi riskine karşı her bir toplumsal aktörün ne şekilde iletişim kurması gerektiğine yönelik bir anlayış geliştirmesinde ve ideal tutumların benimsenmesinde etkili olacağı düşünülmektedir.

Anahrar Kelimeler: İletişim Modeli; Kitle İletişimi